

De budgetnood is een fundamentele maatschappijkeuze

2011/35
25 | 05 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera

Terwijl de ratingbureaus zich roeren op de financiële markten, waagt de Wetstraat zich weifelend en twijfelend aan een formatiepoging. De inzet is meteen duidelijk: er moeten vele miljarden worden gevonden – 17 volgens de laatste telling. Elio di Rupo heeft blijkbaar aan alle partijen lijsten gevraagd met voorstellen voor besparingen en belastingen. Naar verluidt, is hij een vijftig-vijftig scenario genegen: evenveel snijden als belastingen.

Zowel de methode als de doelstelling van de formateur is verkeerd. De 17 miljard zijn maar een begin. We hebben terugkerende noden, die de blijvende meerkosten van de vergrijzing moeten opvangen. Zowat twee-derde van de budgettaire uitdaging is niet de erfenis van de voorbije crisis maar de rekening van de beginnende vergrijzing. Die budgettaire inspanning zal dus doorlopen, ook al kan een goede conjunctuur helpen. In de volgende legislatuur volgt daarbovenop een nieuwe terugkerende meerkost – dat weten we nu al. Gaan we de riem steeds verder aanhalen en de belastingen steeds verder verhogen?

De budgetcrisis is dus een systeem-

crisis. Het systeem verbeteren, is de enige duurzame oplossing. Dat betekent prioriteit aan efficiëntiewinsten. In de overheid, in de gezondheidszorg, op de arbeidsmarkt en elders kan het geld beter besteed worden. Eerst uitsparen en dan pas besparen, moet het motto zijn. We weten al lang waar de hefboomen voor verbetering liggen. We moeten ze alleen oordeelkundig durven gebruiken.

Belastingen zullen ook ter tafel liggen: taboes zijn taboe in een uitdaging van deze omvang. Maar we bouwen geen welvaart op steeds meer belastingen. België behoort al bij de wereldtop in totale belastingdruk. Onze economie moet dynamischer en competi-

“

De budgetcrisis is dus een systeemcrisis. Het systeem verbeteren, is de enige duurzame oplossing.

”

tiever worden. We moeten het dus eerst hebben over verschuiven en vereenvoudigen. Daarmee kan je meer inkomsten genereren, fraude beter bestrijden en de economie een veel gezonder werkkader bieden.

Meer belastingen zijn geen oplossing, maar een probleem. We moeten er vooral voor zorgen dat belastingen correct vallen over verschillende inkomstenbronnen, rechtvaardig verdeeld zijn over inkomensgroepen en effectief worden geïnd. Iedere waarnemer weet dat op al deze fronten het Belgische belastingstelsel voor serieuze verbetering vatbaar is, om het eufemistisch uit te drukken. Die verbetering realiseren, kan drie vliegen in één klap slaan: het budget helpen, economische activiteit faciliteren en de samenleving eerlijker maken. Dat is veel moeilijker dan nieuwe belastingen uitvinden of de zoveelste drukkingsgroep fiscale cadeautjes geven. Maar het is wel noodzakelijk als we een bedding willen leggen voor een betere toekomst.

Nieuwe belastingen moeten het laatste redmiddel zijn, niet het palliatief om de echte hervormingen nog maar eens uit te stellen. De helft van de budgettaire uitdaging uit nieuwe inkomsten willen halen,

is het probleem oplossen door het te vergroten. De expertise daarover bestaat. Internationale rapporten over decennia van saneringsoperaties komen allemaal tot dezelfde conclusie: alleen door voorrang te geven aan verstandig bezuinigen wordt een sanering de doorstart naar nieuwe welvaart. Over precieze percentages kan je altijd discussiëren, maar er mag geen twijfel bestaan over waar onze grootste prioriteit ligt: bij de uitgaven.

Het budgetverhaal verbergt een fundamentele maatschappijkeuze. Ofwel gaan voor de politiek gemakkelijkste en kortste weg. Dan doen we het hoogstnodige, schaven en sleutelen we aan van alles en nog wat, om met de hakken over de sloot te geraken. Sommigen denken al luidop van een algemene crisisbijdrage: de beste garantie om middelen te halen zonder beleidsveranderingen. Ofwel gaan we voor de moeilijke weg die de middelen vooral haalt uit hervormingen en verbeteringen. Het is een keuze tussen aanmodderen en de problemen vooruitschuiven, of ingrijpen en de problemen oplossen. Als we de lessen willen trekken uit de crisis en de toekomst met een propere lei willen aangaan, dan hebben we geen keuze: we moeten structureel en strategisch hervormen.

“

Een zoveelste nachtelijk compromis zal de problemen hooguit maskeren. Een grote commissie met echte en onafhankelijke experts zou nuchtere en doordachte scenario's kunnen voorstellen.

”

Niets van dit alles bereik je echter met een rondje bekvechten over een allegaartje van politieke verlanglijstjes uit de bureaulades van de partijhoofdkwartieren. Een zoveelste nachtelijk compromis zal de problemen hooguit maskeren. We moeten breed en pragmatisch handelen op diverse fronten

tegelijk. Een grote commissie met echte en onafhankelijke experts zou nuchter en doordacht scenario's kunnen voorstellen. Zo een collectieve strategische reflectie kan de basis zijn voor een groot en visionair project. Finaliter zal de politiek moeten kiezen, maar het keuzeprocess wordt best gedepolitiseerd. Anders dreigt zelfs een gelukte formatie in mislukte beleid te eindigen. De langste regeringscrisis in mensenheugenis verdient echt een betere uitkomst.

Marc De Vos

Hoofddocent UGent en directeur van het Itinera Institute

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org
www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur